

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PODNIESIENIE EFEKTYWNOŚCI KSZTAŁCENIA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia

Poddziałanie 3.3.3 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty systemowe

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Model pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

„Każdemu to, co dla niego właściwe”
**SPECYFICZNE TRUDNOŚCI
W UCZENIU SIĘ**

Specyficzne trudności w uczeniu się

- **DYSLEKSJA**
- **DYSGRAFIA**
- **DYSORTOGRAFIA**
- **DYSKALKULIA**

Dysleksja

„Dysleksja jest jednym z wielu różnych rodzajów trudności w uczeniu się. Jest specyficznym zaburzeniem o **podłożu językowym**, uwarunkowanym konstytucjonalnie.

Charakteryzuje się trudnościami w **dekodowaniu pojedynczych słów**, co najczęściej odzwierciedla **niewystarczające zdolności przetwarzania fonologicznego**.

Trudności w dekodowaniu pojedynczych słów są zazwyczaj **niewspółmierne do wieku życia** oraz **innych zdolności poznawczych i umiejętności szkolnych**; trudności te **nie są wynikiem ogólnego zaburzenia rozwoju ani zaburzeń sensorycznych**.”

definicja IDA, 1994, tłum. M. Bogdanowicz

Dysleksja – nowa wersja definicji

„Dysleksja jest specyficznym zaburzeniem w uczeniu się o **podłożu neurobiologicznym**.

Charakteryzuje się trudnościami w **adekwatnym i/lub płynnym rozpoznawaniu słów** oraz **słabymi zdolnościami dekodowania i poprawnego pisania**.

Trudności te są zazwyczaj wynikiem **deficytu fonologicznego aspektu języka**, często **niewspółmiernego do innych zdolności poznawczych i efektywnych metod nauczania stosowanych w szkole**. Wtórnie mogą wystąpić **problemy z czytaniem ze zrozumieniem i kontaktem ze słowem pisanym**, które mogą ograniczyć rozwój słownictwa i wiedzy ogólnej.”

Międzynarodowe Towarzystwo Dysleksji (USA), 2003

Szerokie ujęcie dysleksji rozwojowej

Dysleksja rozwojowa

dysleksja

dysortografia

dysgrafia

Szerokie ujęcie dysleksji rozwojowej

- **dysleksja** (z greckiego *dys-* trudność, niemożność, brak; *lexis* – słowa, z łacińskiego *legere* - czytać) to **określenie specyficznych trudności w czytaniu**
- **dysortografia** (z greckiego *dys-* trudność, niemożność, brak i *orthos* – prosty, prawidłowy; *grapho* - pisać, rysować) to **trudności w opanowaniu poprawnej pisowni**
- **dysgrafia** (z greckiego *grapho* - pisać, rysować) to **trudności w opanowaniu czytelnego, kształtnego pisma.**

Dysleksja rozwojowa

Rozwojowa oznacza, że symptomy występują u ucznia na każdym etapie rozwojowym, a trudności nie pojawiają się nagle i występują w nasilonym stopniu od początku nauki szkolnej.

Określenie **specyficzne** trudności w czytaniu i pisaniu oznacza, że występują one u dzieci o prawidłowej inteligencji.

Ryzyko dysleksji

Ryzyko dysleksji oznacza **zagrożenie wystąpieniem specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu.**

Przejawia się **znacznie nasilonymi trudnościami w opanowaniu czytania i pisania**, obserwowanymi od początku nauki szkolnej oraz objawami opóźnienia rozwoju funkcji poznawczych (głównie językowych) i ruchowych, które są zaangażowane w nabywaniu tych umiejętności szkolnych.

Termin wprowadziła M. Bogdanowicz (1993).

Symptomy ryzyka dysleksji

motoryka duża

motoryka mała

koordynacja wzrokowo - ruchowa

funkcje wzrokowe

funkcje słuchowo - językowe

lateralizacja

orientacja w schemacie ciała i przestrzeni

orientacja w czasie

czytanie i pisanie

Wiek niemowlęcy

- motoryka duża

Wiek poniemowlęcy

- motoryka duża
- motoryka mała
- funkcje wzrokowe, koordynacja wzrokowo-ruchowa
- funkcje językowe

Wiek przedszkolny

- motoryka duża
- motoryka mała
- koordynacja wzrokowo-ruchowa
- funkcje wzrokowe
- funkcje językowe
- lateralizacja
- orientacja w schemacie ciała i przestrzeni

Klasa „0”

- motoryka duża
- motoryka mała
- koordynacja wzrokowo-ruchowa
- funkcje językowe
- funkcje wzrokowe
- lateralizacja
- orientacja w schemacie ciała i przestrzeni
- orientacja w czasie
- czytanie
- pierwsze próby pisania

Wiek szkolny

- motoryka duża
- motoryka mała
- koordynacja wzrokowo-ruchowa
- funkcje wzrokowe
- funkcje językowe
- lateralizacja
- orientacja w schemacie ciała i przestrzeni
- czytanie
- pisanie
- orientacja w czasie

Symptomy dysleksji

- **w czytaniu:** wolne tempo czytania, słaba technika czytania (przedłużony etap głoskowania), znaczna liczba błędów, charakterystyczny rodzaj błędów (zależne od dysfunkcji, które są przyczyną tych trudności), słabe rozumienie przeczytanego tekstu i niechęć do czytania
- **w pisaniu:** trudności w pisaniu ze słuchu, ze wzoru i z pamięci, charakterystyczne błędy w pisaniu (zależne od dysfunkcji, które są przyczyną tych trudności)

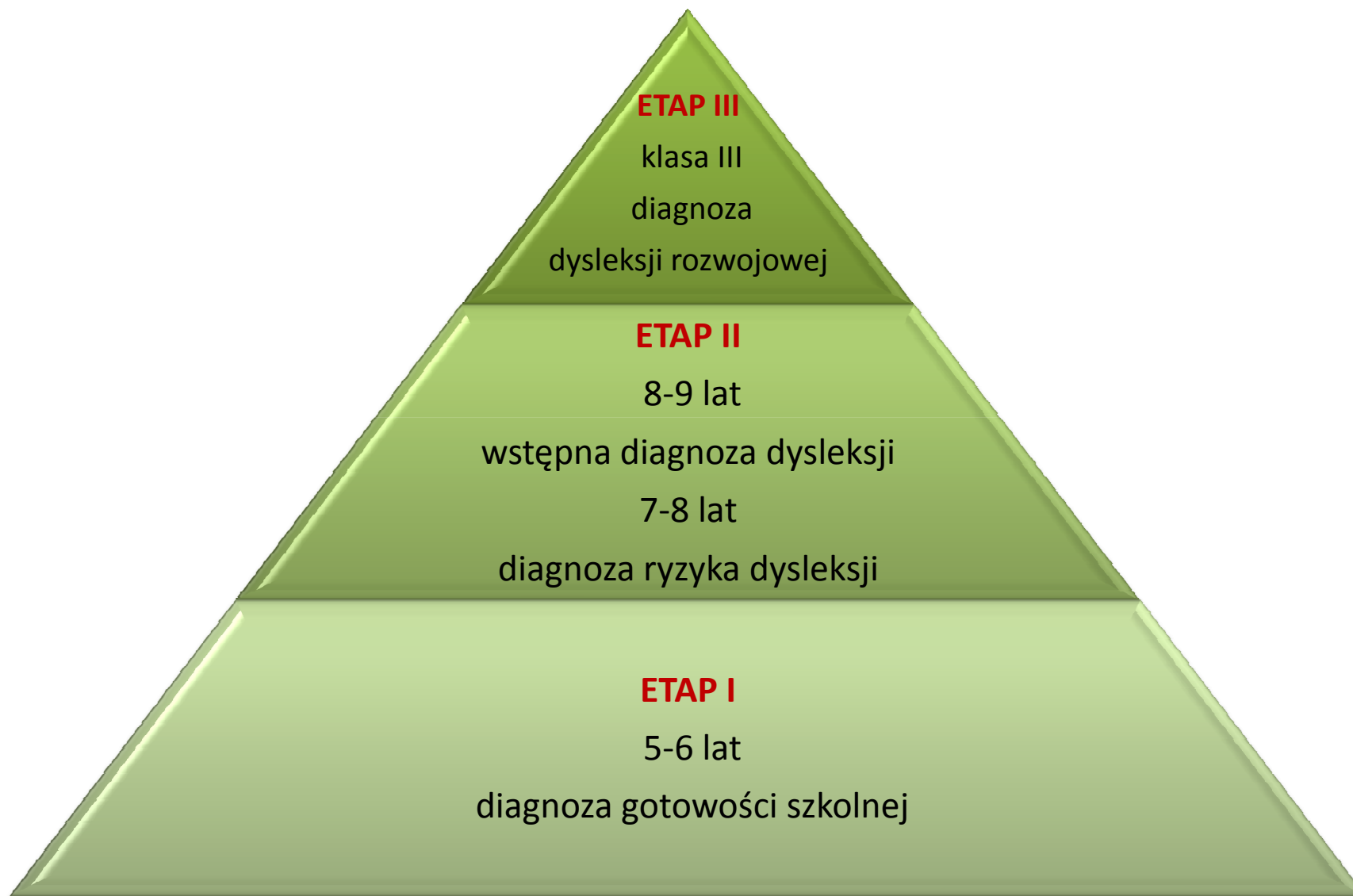
Symptomy dysleksji

- **w zachowaniu:** w formie objawów **nieharmonijnego rozwoju psychomotorycznego**, tzw. **deficyty**, czyli opóźnienia rozwoju **funkcji percepcyjno-motorycznych** w zakresie funkcji słuchowo-językowych, wzrokowo-przestrzennych, ruchowych, lateralizacji czynności ruchowych (słaba dominacja ręki, oka) i koordynacji tych funkcji tzw. integracji percepcyjno-motorycznej.

ROZPOZNAWANIE DYSLEKSJI

Rozpoznawanie dysleksji

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Diagnoza ryzyka dysleksji

- **Skala Ryzyka Dysleksji** (SRD - 6)
- **Skala Ryzyka Dysleksji** (SRD 7–8) dla uczniów kończących klasę I i uczęszczających do klasy II (Bogdanowicz, 2005)
- **ocena czytania i pisania** za pomocą wybranego testu dla uczniów kończących pierwszy i drugi rok nauki szkolnej

***Dysleksję rozwojową
rozpoznaje się, gdy:***

*stwierdza się prawidłowy
rozwój umysłowy*

*występują istotne opóźnienia rozwoju
funkcji (słuchowo-językowych,
wzrokowo-przestrzennych,
ruchowych i integracji tych funkcji),
stanowiących podstawę
do wykształcenia się umiejętności czytania i pisania*

*trudności w czytaniu i pisaniu
objawiają się od początku nauki szkolnej*

***Nie można rozpoznać dysleksji rozwojowej,
gdy trudności w czytaniu i pisaniu:***

*są jedynie wynikiem złego
funkcjonowania narządów zmysłu
(niedosłuchem lub wadą wzroku)*

*należą do zespołu
symptomów inteligencji
niższej niż przeciętna,
upośledzenia umysłowego*

*są skutkiem schorzenia
neurologicznego (mózgowe
porażenie dziecięce, epilepsja)*

*są wyłącznie wynikiem
zaniedbania środowiskowego
i dydaktycznego*

Uczeń z dysleksją

Każdy uczeń z dysleksją może mieć nieco odmienne **objawy zaburzeń** i stąd inne problemy szkolne, co wskazuje na potrzebę udzielania mu pomocy z uwzględnieniem jego indywidualnych, specjalnych potrzeb edukacyjnych.

Uczeń z dysleksją

Wraz z wiekiem i kształceniem się dziecka z dysleksją rozwojową uwidacznia się wyraźna dynamika zmian objawów:

- niektóre ***mogą przetrwać***
- niektóre ***zmniejszają się*** lub ***ustępują***
- niektóre ***stają się bardziej widoczne***
- mogą ***pojawiać się nowe obszary trudności.***

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ MATEMATYKI

TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ MATEMATYKI wg Gruszczyk-Kolczyńskiej

ZWYCZAJNE

NADMIERNE

SPECYFICZNE

Trudności zwyczajne

Trudności zwyczajne towarzyszą nauce matematyki na każdym etapie edukacji szkolnej. **Pokonywanie** takich trudności **jest wpisane w szkolny proces uczenia się matematyki**.

Wysiłek umysłowy towarzyszący pokonywaniu trudności nie może przekraczać możliwości umysłowych dziecka.

Należy zadbać o to, **by dzieci potrafiły poradzić sobie z normalnymi trudnościami**: samodzielnie lub przy niewielkiej pomocy ze strony dorosłych.

Nadmierne trudności

Nadmierne trudności pojawiają się, gdy **dorośli wymaga od dziecka** więcej niż ono jest w stanie zrozumieć i wykonać **dając mu do rozwiązania zadania zbyt trudne.**

Wysiłek towarzyszący pokonywaniu trudności przekracza wówczas jego możliwości umysłowe.

Specyficzne trudności

O **specyficznych trudnościach** w uczeniu się matematyki mówimy, *gdy dzieci, mimo wysiłku, nie potrafią poradzić sobie nawet z łatwymi zadaniami.*

Nie rozumieją ich matematycznego sensu i nie dostrzegają zależności pomiędzy liczbami.

E. Gruszczyk-Kolczyńska, 2008

Przyczyny specyficznych trudności

Głównym źródłem specyficznych trudności w uczeniu się matematyki jest to, iż **wiele dzieci** rozpoczynających naukę szkolną **nie reprezentuje dojrzałości umysłowej do uczenia się matematyki** w szkolnych warunkach i na szkolny sposób.

Najczęściej problem ten **dotyczy dzieci**, u których **rozwój procesów psychicznych**, zaangażowanych w nabywanie pojęć i umiejętności matematycznych **przebiega wolniej**.

Zakres dojrzałości do uczenia się matematyki

DZIECIĘCE LICZENIE

ROZUMOWANIE OPERACYJNE NA POZIOMIE KONKRETNYM

ZDOLNOŚĆ DO ODRYWANIA SIĘ OD KONKRETÓW
I POSŁUGIWANIA SIĘ REPRZENTACJAMI SYMBOLICZNYMI

DOJRZAŁOŚĆ EMOCJONALNA

ZDOLNOŚĆ DO SYNTETYZOWANIA ORAZ ZINTEGROWANIA
FUNKCJI PERCEPCYJNO-MOTORYCZNYCH

METODY DIAGNOZOWANIA

Dziecięce liczenie

1. Dziecięce liczenie:

- *sprawne liczenie i rozróżnianie błędnego liczenia od poprawnego*
- *umiejętność wyznaczania wyniku dodawania i odejmowania w zakresie 10 „w pamięci” lub na palcach.*

Dziecięce liczenie

Eksperymenty diagnostyczne:

- Liczenie obiektów
- Stosowanie/respektowanie umów
- Ustalenie, w którym zbiorze jest więcej elementów
- Dodawanie i odejmowanie

Rozumowanie operacyjne

Rozumowanie operacyjnego na poziomie konkretnym w zakresie:

- *uznawania stałości ilości nieciągłych (zdolność do wnioskowania o równoliczności mimo obserwowanych zmian w układzie elementów w porównywalnym zbiorze)*
- *wyznaczaniu konsekwentnych serii (zdolność do ujmowania każdego z porządkowanych elementów jako mniejszego od nieuporządkowanych i jednocześnie jako największego w zbiorze już uporządkowanym).*

Wskaźniki operacyjnego rozumowania

Operacyjne rozumowanie:

- w obrębie ustalania stałości ilości nieciągłych
- operacyjne porządkowanie elementów w zbiorze przy wyznaczaniu konsekwentnych serii
- w zakresie ustalania stałości masy (tworzywa)
- w zakresie ustalania stałości długości przy obserwowanych przekształceniach
- w zakresie ustalania stałości objętości cieczy, przy transformacjach zmieniających jej wygląd.

Badanie poziomu operacyjnego rozumowania

STAŁOŚĆ ILOŚCI NIECIĄGŁYCH

„KRAŻKI MAŁE I DUŻE”, „KOSTKI UŁADANE W PACZKI”

WYZNACZANIE KONSEKWENTNYCH
SERII

„20 PATYCZKÓW”

USTALANIE STAŁOŚCI MASY

„PLASTELINA”

USTALANIE STAŁOŚCI DŁUGOŚCI

„DRUTY”, „SCIEŻKI Z PATYCZKÓW”

USTALANIE STAŁOŚCI OBJĘTOŚCI

„WODA W BUTELKACH”

Posługiwanie się reprezentacjami

Zdolność do odrywania się od konkretów i posługiwania się reprezentacjami symbolicznymi w zakresie:

- *pojęć liczbowych (aspekt językowo-symboliczny)*
- *działań arytmetycznych (formuła arytmetyczna i jej przekształcenie)*
- *schematu graficznego (grafy strzałkowe, drzewka, tabele i inne uproszczone rysunki).*

Dojrzałość emocjonalna

Dojrzałość emocjonalna wyrażająca się w:

- *pozytywnym nastawieniu do samodzielnego rozwiązywania zadań*
- *odporności emocjonalnej na sytuacje trudne intelektualnie (zdolność do kierowania swym zachowaniem w sposób racjonalny mimo przeżywanych napięć).*

Gotowość do uczenia się matematyki

Zdolność do syntetyzowania oraz zintegrowania funkcji percepcyjno-motorycznych, która wyraża się w sprawnym odwzorowywaniu złożonych kształtów, konstruowaniu i rysowaniu.

E. Gruszczyk - Kolczyńska, 2008

Zasady prowadzenia zajęć

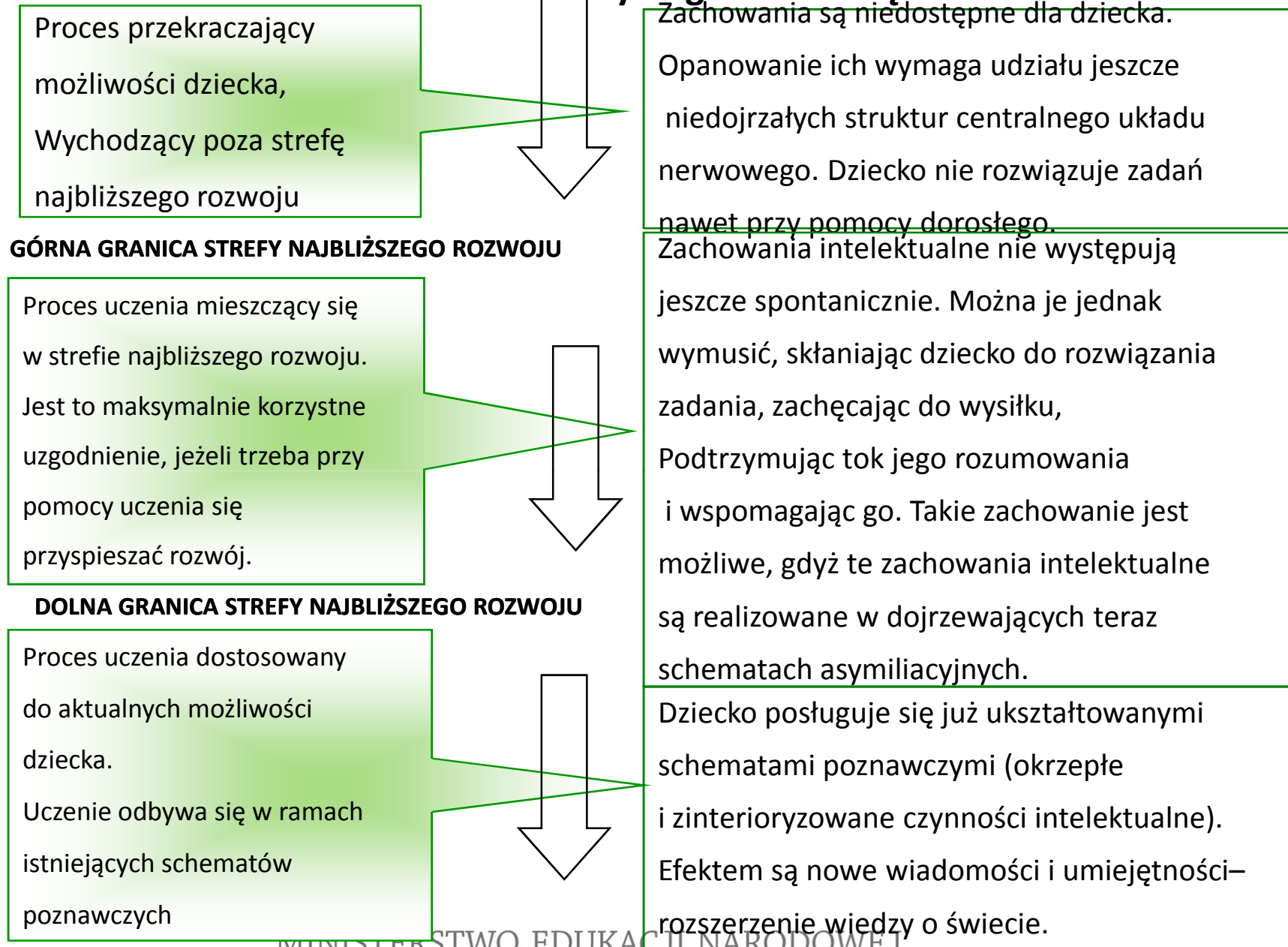
Zasada stawiania zadań i wymagań na miarę strefy najbliższego rozwoju

Zasada pełnej opieki wychowawczej i współpraca z dorosłymi zajmującymi się dzieckiem na co dzień

Zasada akceptacji dziecka i dobrego z nim kontaktu

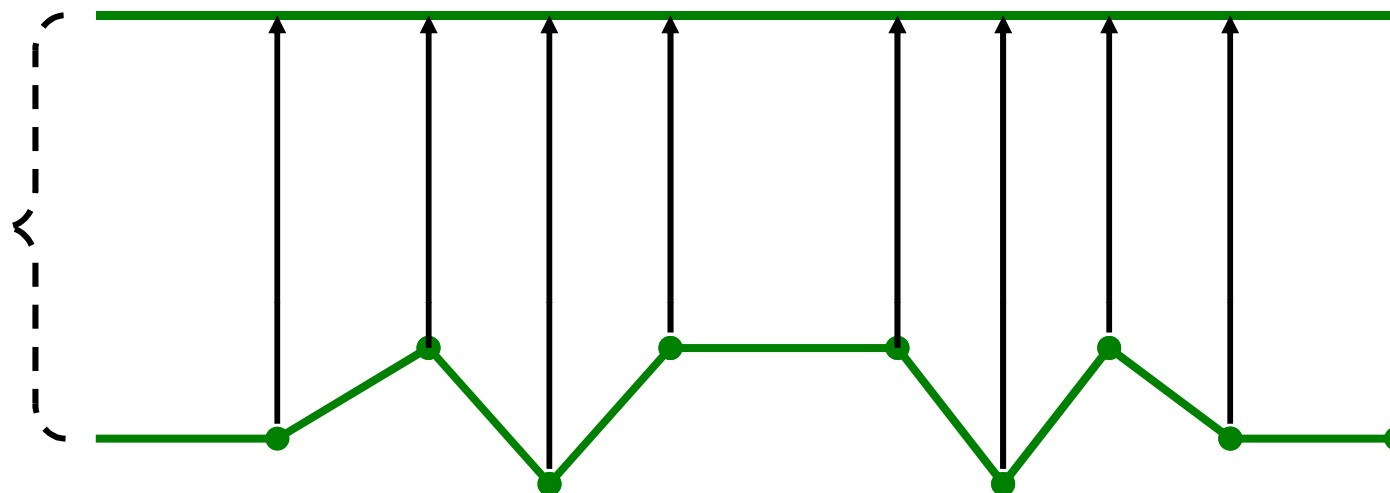
Stawianie zadań i wymagań na miarę SNR

Sposób opracowania programu

Poziom, jaki dziecko ma osiągnąć: *tak ma być*

Treści zawarte
w programie,
którego realizacja
przewidziana jest
np. na rok

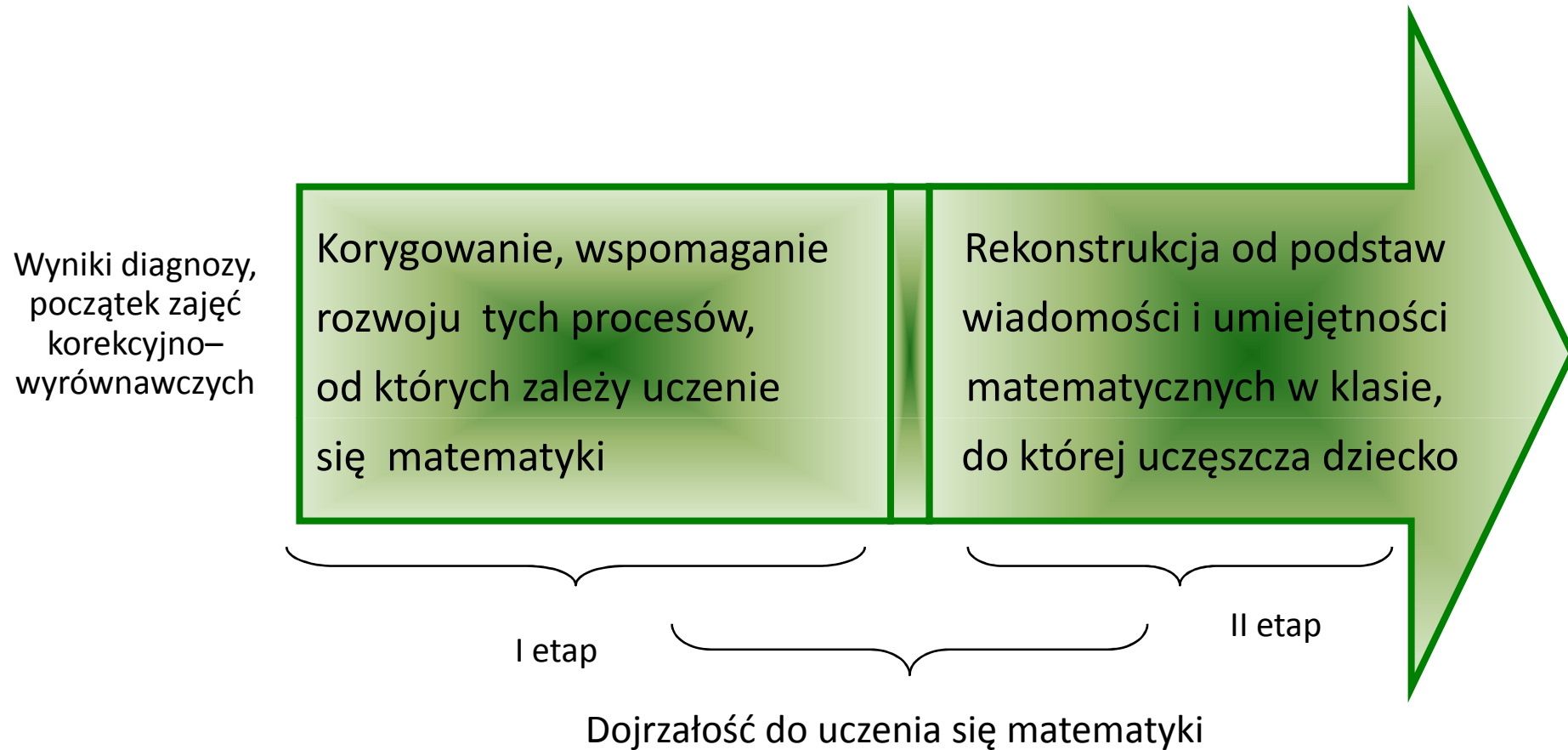

Poziom, jaki dziecko reprezentuje: *tak jest*

Rys.1. Sposób opracowania programu stosownie do potrzeb i możliwości dziecka

Źródło: E. Gruszczyk-Kolczyńska, 2008, s.199

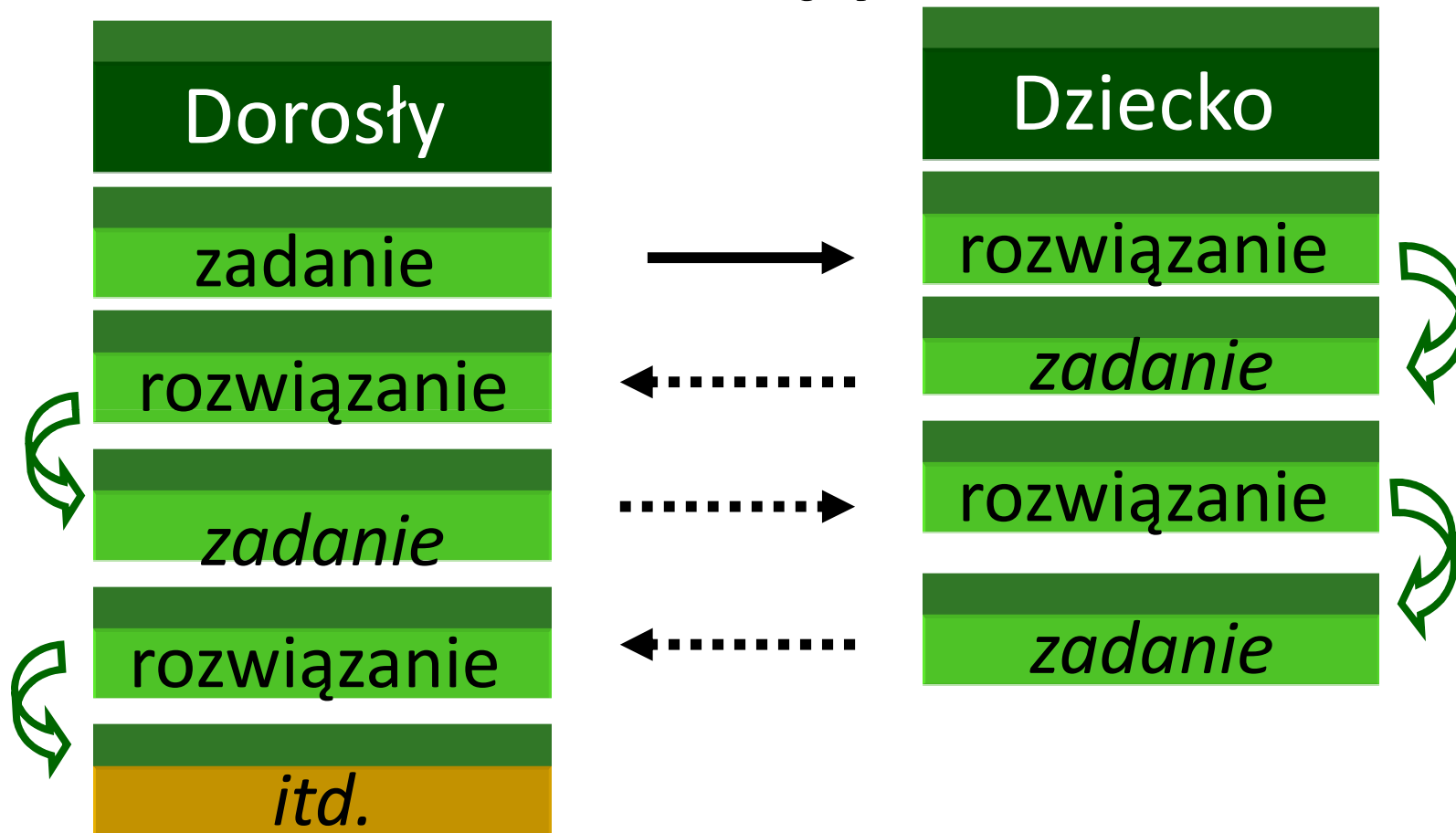
Etapy zajęć

Rys.2. Etapy realizacji zajęć korekcyjno - wyrównawczych

Źródło: E. Gruszczyk-Kolczyńska, 2008, s.199

Metody wspomagania – naprzemienne układanie i rozwiązywanie zadań

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PODNIESIENIE EFEKTYWNOŚCI KSZTAŁCENIA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia

Poddziałanie 3.3.3 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty systemowe

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

